Örebro universitet
HumUS-akademin

Hemspråksundervisning – exkludering eller inkludering?

En kvalitativ studie om Eskilstuna skolstyrelsedebatt kring sverigefinnarnas krav på finskundervisning under 1980-talet

Noor Murtadha
C-uppsats i historia
Höstterminen 2011

Innehållsförteckning

1.Inledning ... 3
2.Forskningsläge ... 4
2.1 Att integreras i ett samhälle ... 4
2.2 Relationen mellan etnicitet och integration ... 5
2.3 Relationen mellan svenska språket, skolan och integration ... 7
2.4 Sammanfattning av forskningsläget ... 8
3.Teoretiska utgångspunkter ... 9
4.Problemformulering ... 10
4.1 Frågeställningar ... 10
5.Metod, material och källkritik ... 10
5.1 Avgränsning ... 11
6.Bakgrund ... 11
7.Undersökning ... 13
7.1 Utformningen av finska sammanhållna klasserna i Eskilstuna kommun ... 14
7.2 Finska föräldrar och finska föreningar argumenterar för finskundervisning i högstadiet. ... 14
7.3 Förändringarna i invandrarundervisningen ... 18
7.4 Sammanfattning av undersökningen ... 22
8. Diskussion ... 22
8.1 Den interkulturella integrationen av sverigefinnarna ... 22
8.2 Den strukturella integrationen av sverigefinnarna ... 24
9.Sammanfattning ... 25
Käll- och litteraturförteckning ... 27
Otryckta källor ... 27
Offentligt tryck ... 28
Litteratur ... 28
Elektroniska källor ... 29

1. Inledning

Under efterkrigstiden förändrades Europa och dess invånare eftersom det blev mer arbetskraftsinvandring. I Sverige ökade arbetskraftsinvandringen, där majoriteten av dess invandrare kom från grannlandet Finland.[1] Flera av dessa finska invandrare valde att återvända till Finland, men vissa blev kvar i Sverige. Denna grupp kallas numera för sverigefinnar. Sverigefinnarna började etablera sig i det svenska samhället och deras kamp kom att bli en strävan efter att bli erkända som en minoritetsgrupp. Sverigefinnarna bildade exempelvis egna finska föreningar och intresseorganisationer för att kunna få fler rättigheter. När sverigefinnarna etablerade sig i samhället förändrades den svenska invandringspolitiken. Sverige övergick från en assimileringspolitik till en mer multikulturell politik, som i sin tur gav sverigefinnarna bättre villkor.[2]

Genom assimileringen skulle invandraren ge upp sin kultur och sina värderingar i syfte att kunna anamma den svenska kulturen och bli ”svensk”.[3] Sverige ändrade sin riktning gällande invandraringspolitiken och började arbeta för att invandraren skulle känna sig mer delaktig i svenska samhället och värna om sitt ursprung, med andra ord skulle invandraren integreras.[4] En form av denna integrering kom år 1976, eftersom det infördes en ny lag om hemspråksundervisning. Detta innebar att invandrarelever fick möjlighet att läsa sitt modersmål i svenska skolan.[5] Var det här som Sveriges politik gällande assimilering till integrering ändrades? Jag kommer att vid denna studie fokusera vid hemspråksundervisning som en form av integrering av invandrare i en kommun i Mellansverige. Hur integrerade skolstyrelsen i Eskilstuna de sverigefinska eleverna i den svenska skolan? Att undersöka sverigefinnarnas integrationsprocess kan ge en bild av integrationen av olika invandrargrupper i en svensk kommun.

Under slutet av 1970-talet flyttade många sverigefinnar till Eskilstuna kommun.[6] Flera av de sverigefinska eleverna hade under en period problem med att vara tvåspråkiga. Deras föräldrar började pressa den svenska skolan för att kunna få igenom finska klasser. Detta fick negativa konsekvenser eftersom svenska myndigheterna inte fullföljde överenskommelsen gällande hemspråksundervisningen. Orsaken till stagnationen av hemspråksundervisningen detta berodde på att flera sverigefinnar flyttade tillbaka till Finland. Finska föräldrar började därmed agera och hamnade i strid med skolledningen. Konflikten avtog i samband med en ny lag om fristående skolor, vilket innebar att finska skolor kunde bildas.[7] Vad handlade denna strid om och vilket resultat fick den? Hur fungerade den sverigefinska gruppens integrering i skolan? Detta är intressant för mig som blivande lärare eftersom jag ska utgå från en läroplan som poängterar vikten av jämlikhet mellan etniska grupper i klassrummet.[8] Alla ska ha samma rättigheter i en skola för alla.

---

[1] Boveri, Karin(2002), *Välfärdsstaten i det mångkulturella samhället*. s. 78
[2] Björklund, Krister (2010) *Siirkolaisuus – Migration,* nr.2, år 2010, s. 37
[3] Peura, Markku & Skutnabb - Kangas, Tove(red.) (1994) *Man kan vara tvåländare också... Sverigefinnarnas väg från tystnad till kamp.* Kapitel: *Sverigefinnarna förhandlar om etnisk identitet (1)*. s.105
[4] Hansen, Lars-Erik (2001), *Jämlikhet och valfrihet. En studie av den svenska invandrarpolitikens framväxt* s. 192
[5] Björklund, K. nr.2, år 2010, s. 38
[6] Eskilstuna Skoldirektionen. Invandrarundervisning. 1979-12-20.
[7] Björklund, K (2010) nr.2, år 2010, s. 38
[8] Skolverket, *Läroplan för gymnasieskolan 2011, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen*. s. 11

2. Forskningsläge

> I studier av internationell migration och etniska relationer används integration särskilt för att beteckna de sociala processer genom vilka minoriteter, t.ex. invandrade etniska grupper, slussas in i och blir delaktiga av det nya samhälle de flyttat till. Det kan gälla deras arbets- och bostadsmarknad eller deras sociala, kulturella och politiska liv.[9]

Ovanstående citat är nationalencyklopedins definition av begreppet integration i samhället. Enligt nationalencyklopedin innebär integration att en invandrare adapterar sig till ett lands seder och kultur. Integration kan betraktas som ett diffust och invecklat begrepp, men vad innebär begreppet i det svenska samhället? Hur definierar forskare integration och om hur integreras invandrarelever i den svenska skolan?

2.1 Att integreras i ett samhälle

Statsvetaren Karin Boveri undersöker i sin doktorsavhandling, *Välfärdsstaten i det mångkulturella samhället,* relationen mellan svenska välfärdsstaten och den mångkultur som karaktäriserar dagens samhälle. Boveri går tillbaka 30 år för att ge ett historiskt perspektiv på frågor kring integration och nationell samhörighet. För att kunna komma nära relationen mellan välfärd och mångkultur har Boveri använt sig av historiska och politiska dokument om exempelvis invandrar- och skolpolitik.[10]

Boveri inleder med att definiera begreppet medborgarskap med hjälp av sociologen T.H. Marshall. Han delar upp begreppet civilt, politiskt och socialt. Boveri är främst intresserad av att undersöka Marshalls sociala medborgarskap, det vill säga individens rätt till sociala resurser som till exempel rätt till utbildning.[11] Denna rättighet ger människor möjlighet till att kunna känna sig som en medborgare i det svenska samhället. Boveri poängterar att Marshalls teori även bildar integration eftersom solidaritet skapas.[12] Men efter andra världskriget instiftades många rättigheter i Europa för att kunna se till den enskilda individen, exempelvis infördes mänskliga rättigheter. Detta innebar att en invandrare fick sociala rättigheter och därmed integrerades oavsett om den inte var juridisk medborgare i ett europeiskt land.[13]

Sociologen Nihad Bunar försöker komma närmare en begreppsdefinition av segregation och integration i sin doktorsavhandling, *Skolan mitt i förorten. Fyra studier om skola, segregation, integration och multikulturalism*. Bunar förklarar att segregation är ett begrepp som är negativt förankrat med fattiga och invandrare, medan integration är ett ideologiskt begrepp som definierar hur politiker försöker motarbeta segregation.[14] Integration innebär att en invandrare ska få det lättare till att kunna medverka i det svenska samhället, det vill säga kunna få ta del av resurserna som tilldelas i samhället.[15] Bunar hänvisar även till forskaren Aleksandra Ålunds utgångspunkt från Milton Gordons teorier om strukturell och kulturell integration. Kulturell integration innebär att en invandrare tar till sig det nya samhällets värderingar, och samhället arbetar med att vara mer öppet för invandrarna. Den strukturella integrationen innebär att invandrarna i samhällets får ta del av samhället sociala nätverk, exempelvis politiskt och ekonomiskt.[16]

---

[9] www.ne.se sökord: integration, kl: 15.54, 10/10 -2011
[10] Boveri, K(2002), s. 75
[11] Boveri, K(2002), s. 11
[12] Boveri, K(2002), s. 12f.
[13] Boveri, K(2002), s. 19ff.
[14] Bunar, N(2001), s.20
[15] Bunar, N(2001), s.56
[16] Bunar, N(2001), s.60

Historikern Lars-Erik Hansen studerar hur invandrarpolitiken i Sverige har utvecklats genom åren, i sin doktorsavhandling *Jämlikhet och valfrihet. En studie av den svenska invandrarpolitikens framväxt*. Hansen forskar om debatterna i politiken gällande invandringen. I ett av hans kapitel beskriver han invandrarutredningen under 1970-talet. Han ämnar till att studera hur beslut fattades om invandrarfrågan i landet, samt om hemspråksundervisningen. En invandrarutredning genomfördes eftersom landet skulle bli jämlikt och man skulle ta tillvara på kulturer. Hansen hänvisar i ett citat till invandrarutredningens regeringsförslag för att förbättra minoritetsspråket i Sverige. Om den svenska politiken skulle utvecklas under denna period, skulle det inledas med att respektera minoritetsspråken. Exempelvis skulle minoritetsgruppen få rätt till att starta egna intresseorganisationer."Olika etniska grupper i Sverige skulle ömsesidigt påverka varandra, en kommunikation mellan olika kulturer var idealet, inte den ena gruppens kulturella kapitulation inför den andra, inte assimilation." [17]

Efter invandrarutredningen kom förslag om att förbättra invandrarens förutsättningar i svenska samhället. Detta skulle bland annat innebära för invandraren rätt till att bevara sin kultur och sitt språk, vilket skulle berika den svenska kulturen. Om en invandrare skulle känna sig accepterad i Sverige skulle det ske genom att denne fick behålla sin kulturella identitet, men samtidigt anpassa sig till den svenska kulturen. Svenska samhället skulle vara ett stöd i denna process, i form av ekonomi och social stöd.[18]

2.2 Relationen mellan etnicitet och integration

För att komma närmare integrationsbegreppet måste vi även förstå grupperingar i samhället. Varför behöver människor integreras i samhället? Detta kommer vi att kunna göra genom att angripa begreppet etnicitet. Historikern Johan Svanberg undersöker invandring ur ett arbetsperspektiv i avhandlingen *Arbetets relationer och etniska dimensioner. Verkstadsföreningen, Metall och esterna vid Svenska Stålpressnings AB i Olofström 1945-1952*.[19] Svanberg menar att på grund av arbetskraftsinvandringen skapades det en "vi och de" mentalitet i Sverige.[20] Han försöker ge en djupare förklaring till kategoriseringar i samhället utifrån begreppet etnicitet. En annan forskare är sociologen Aleksandra Ålund. Ålund har i sin forskningsrapport, *Skyddsmurar- etnicitet och klass i invandrarsammanhang,* analyserat jugoslavernas integration i Sverige och Danmark. Både Ålund och Svanberg tar sig an begreppet för att ge en förklaring till hur grupperingar skapas och i sin tur hur människor skiljer sig från varandra. Ålund förklarar att etnicitet är ett begrepp som är i konstant förändring eftersom historiskt har det visat sig att grupper kan gå samman. Etnicitet påverkas även i sin tur på strukturell och aktör nivå eftersom människan är påverkad av vilken situation hon befinner sig inom. Det är utifrån situationen vi kategoriserar in oss i en viss etnicitet. Ålund förklarar att en grupp kan känna gemenskap genom liknande värderingar, språk och religion. Men detta skapar i sin tur skillnader mellan etniska grupper eftersom det formar en "vi och de" mentalitet.[21] Svanberg förklarar att etnicitet formas genom kategorisering, en "vi och de" mentalitet. "Vilka "vi" är bestäms alltid i relation till några "andra", antingen på avstånd eller i vardagliga möten. Det kan således aldrig finnas enbart en etnisk grupp".[22]

---

[17] Hansen, Lars-Erik (2001), *Jämlikhet och valfrihet. En studie av den svenska invandrarpolitikens framväxt*. s. 190 f. Citat. S. 191
[18] Hansen, L-E (2001), s. 192
[19] Svanberg, Johan (2010) *Arbetets relationer och etniska dimensioner. Verkstadsföreningen, metall och esterna vid Svenska Stålpressnings AB i Olofström 1945-1952*. s. 9 f.
[20] Svanberg, J(2010), s. 344
[21] Ålund, A(1984), *Skyddsmurar- etnicitet och klass i invandrarsammanhang*, s.23 ff.
[22] Svanberg, J(2010), s.77

Markuu Peura har bidragit med sin undersökning *Uppkomsten av en etnisk minoritet – sverigefinnarnas mobilisering och motstånd* i boken *Man kan vara tvåländare också… Sverigefinnarnas väg från tystnad till kamp*. Peura har uppmärksammat sverigefinnarnas utveckling till att bli sedda som minoritet. Denna undersökning var att historiskt analysera sverigefinska organisationers utveckling med hjälp av statlig politiska dokument. Peura har även genomfört ett fältarbete där han intervjuade skolledare. Undersökning genomfördes i Eskilstuna kommun. ”Den etniska tillhörigheten och identiteten är ofta av stor vikt för etniska minoriteter eftersom relationerna mellan etniska majoriteten och etniska minoriteter vanligen karaktäriseras med ojämlikhet och förtryck och minoriteterna etnicitet är hotad eller utgör grunden för diskriminering.”[23] När det kommer till etnisk tillhörighet förklarar Peura att det är något som upptäcks i interaktionen med andra. När finnarna kom till Sverige upptäckte de att de tillhörde en speciell grupp i samhället eftersom dessa stigmatiserades utifrån fördomar och även kategoriserades i svenska samhället.[24]

Peura poängterar att sambandet mellan etniska majoriteten och etniska minoriteten är att den ena utövar makt på den andra gruppen. Han menar att detta kan exemplifieras med att de etniska minoriteterna har blivit dåligt behandlade i samhället till exempel genom tvångsassimilering. När sverigefinnarna flyttade till Sverige var de segregerade i samhället eftersom de inte kunde tala svenska. ”Då var finnarna isolerade i sin egen grupp, de ställde inga krav för samhället och de deltog inte i svensk föreningsverksamhet. Denna första fas varade till 60 – talet.” Peura förklarar att första fasen inte varade länge eftersom under 1970 – talet hamnade sverigefinnarna i en annan fas då sverigefinska organisationer blev delaktiga i arbetarrörelsen, och sverigefinska arbetare rekommenderades att bli mer delaktiga exempelvis i svenska fackliga organisationer. En annan fas pågick under 1980 – talet då sverigefinnarna blev mer intresserade av motsättningarna kring språkfrågan i svenska skolan.[25]

I ett annat kapitel i boken *Man kan vara tvåländare också…Sverigefinnarnas väg från tystnad till kamp* undersöker Tove Skutnabb - Kangas om hur *Sverigefinnar förhandlar om etnisk identitet*. Skutnabb - Kangas förklarar att integration är en process där invandraren adapterar sig till majoritetssamhället. [26]

> Majoritetssamhället presenteras som någonting som existerar i sig, färdigt och i stort sett homogent, med en ”mainstream”, och integrerat i sig självt. Majoritetens värderingar ses som ”allmänna” eller ”universella”, som något som majoritetssamhällets individer ”delar” och som inte påverkas i någon högre grad av invandraren.[27]

Ovanstående citat innebär att integreringen sker för att kunna ingå i majoritetssamhället och denna integrering berör endast invandraren. När det kommer till integrering ligger fokusen enbart på hur invandraren ska integrera sig i ett samhälle och inte hur det resterande samhället ska integrera sig. Skutnabb - Kangas menar att majoriteten i samhället anses vara integrerade. Men invandraren betraktas som någon utanför och behöver därför bli integrerad. Invandraren är den som måste visa resultat på en välfungerad integrering. Makten eller resurserna i samhället fördelas inte med den som inte är integrerad, utan enbart till majoritetssamhället. Majoritetssamhället betraktas som icke – etniskt, medan minoriteten är etnisk. När en

---

[23] Peura, Markku & Skutnabb – Kangas, Tove (red.)(1994) *Man kan vara tvåländare också… Sverigefinnarnas väg från tystnad till kamp.* Kapitel: *Uppkomsten av en etnisk minoritet – sverigefinnarnas mobilisering och motstånd.* s. 9

[24] Peura, M(1994) s. 10

[25] Peura, M(1994), s. 11 ff. citat. s.13

[26] Peura, Markku & Skutnabb - Kangas, Tove (red.) (1994) *Man kan vara tvåländare också… Sverigefinnarnas väg från tystnad till kamp*. Kapitel: *Sverigefinnar förhandlar om etnisk identitet (1)* s.105

[27] Skutnabb - Kangas, T (1994) s.105

invandrare integreras förutsätts han att ge upp sin etniska härkomst, det vill säga att invandraren genomgår en form av assimilation.[28]

> Invandrarna ses oftast innanför en bristorienterad referensram, som problem, som de själva bär skulden för. De ses som människor med integrationshindrande egenskaper som orsakar ”deras” problem, och de måste då bli av med dessa egenskaper om de vill slippa problemen. De definieras med majoritetsbefolkningen som norm, och negativt, i termer av vad de INTE har, är eller representerar.[29]

Skutnabb - Kangas förklarar att det finns en annan form av integrering, liberalt interkulturell. Invandrarens kultur ges möjlighet till att påverka majoritetens, det vill säga att kulturens beblandas. Men Skutnabb - Kangas poängterar att invandrarna ändå är begränsade när det kommer till vad av deras kultur som skulle kunna accepteras i majoritetssamhället, till exempel kan det vara deras kulturella kläder och mat. Gränsen kommer till minoriteters språk förklarar forskaren om invandrarna inte accepterar att integreras och därmed ge upp sitt språk får de ta konsekvenserna för detta.[30]

> Majoritetssamhällen tillåter alltså i denna interkulturella fas minoriteterna att bibehålla vad de vill av sina språk och kulturer privat, och tvåspråkiga, tvåkulturella minoritetsmedlemmar får i någon grad inkorporeras strukturellt i ett storsamhälle som fortfarande inte behöver se något behov för sig självt att ändras.[31]

2.3 Relationen mellan svenska språket, skolan och integration

Historikern Lars-Erik Hansen diskuterar även i sin forskning om hemspråksundervisningen. Efter invandrarutredningen kom det att innebära att invandraren skulle få valfrihet i svenska samhället och bland denna valfrihet innebar det rätten till hemspråksundervisning. Hemspråksundervisning gick ut på att utveckla invandrarnas tvåspråkighet. Det var genom modersmålet invandraren lärde sig det svenska språket. Hemspråksundervisningen skulle inte vara obligatorisk i skolan, men det var upp till den enskilda individen att välja.[32]

> I hemspråkspropositionen föreslog regeringen att invandrarna skulle kunna välja att få viss undervisning i sitt modersmål. Det långsiktiga målet var att eleverna skulle bli tvåspråkiga. Tvåspråkighet var i själva verket en förutsättning för integration. Invandrarna skulle lära sig bättre svenska om de blev respekterade som människor och deras eget språk och kultur räknas. En annan politik riskerade att försvåra inlärningen av svenska.[33]

Hansen poängterar att Sverige började arbeta mer för jämlikhet i samhället. Jämlikheten skulle vara mellan olika etniciteter. Kulturerna skulle kunna samexistera och vara likvärdiga i svenska samhället. Ett sätt att arbeta med integration var att invandrarna skulle känna att de kunde bevara sin kultur i Sverige eftersom assimilation gick emot integrationen. Hansen refererar även till dåvarande forskning som poängterade att vägen till att lära sig svenska språket var genom invandrarens modersmål.”Etnisk jämlikhet ledde enligt denna uppfattning till minskad segregation och ökad social jämlikhet.”[34]

I boken *Sveriges sju inhemska språk- ett minoritetsspråksperspektiv* har tvåspråkighetsforskaren Jarmo Lainio bidragit med kapitlet *Språk, genetik och geografi- om kontinuitetsproblematiken och debatten om finska som minoritetsspråk*. Lainio har gjort en

[28] Skutnabb - Kangas, T (1994), s. 105
[29] Skutnabb - Kangas, T(1994), s. 105 f.
[30] Skutnabb - Kangas, T(1994), s. 106
[31] Skutnabb - Kangas, T(1994), s. 106
[32] Hansen, L-E(2001), s. 193
[33] Hansen, L-E(2001), s. 198
[34] Hansen, L-E(2001), s. 206 f.

undersökning om det språkliga förhållandet mellan minoritetsgrupper och majoritetsgrupper. Lainio utgår utifrån debatterna som förekommit angående minoritetsgruppernas rätt till att kunna tala sitt eget språk.[35]

> Debatten om svenska språket och de andra modersmålen är olika sidor av samma mynt: det handlar om flerspråkighetens, och därmed mångfaldens, vara eller icke vara i Sverige. Debatten om språk har varit och är en katalysator i den svenska debatten om invandrare och minoriteter.[36]

Lainio menar att språket har varit en faktor till att kunna integrera minoritetsgrupperna i samhället. Hans definition av integration är att minoritetsgruppen tar till sig det svenska språket och även kulturen, men samtidigt behåller en del av den egna kulturen. Med hjälp av debatten angående sverigefinska och tornedalingarnas språk, meänkieli, har Lainio försökt att angripa sitt syfte, om Sveriges hantering av grupper som är tvåspråkiga. I Finland är svenska språket lagskyddat, vilket gör att finnarna i Sverige upplever att finskan inte fått den positionen som svenskan har fått i Finland. Detta innebär att finska minoritetsgruppen i samhället inte fått lika mycket språkliga rättigheter.[37] Finnarna har aktivt arbetat för att finska språket skulle bli erkänt i svenska samhället, men Lainio förklarar att svenska majoriteten inte har varit lika pålitlig gällande ett erkännande. Detta orsakade en motsättning mellan minoritetsgrupper och majoritetsgruppen. Lainio menar att exempelvis sverigefinnarna och samerna i samhället började med en mobiliseringskraft som uppfattade en konflikt, men sedan ville gruppen ställa krav.[38]

> Sverigefinnarna har på tre-fyra decennier utvecklats från en splittrad invandrargrupp till en självkategoriserad minoritetsgrupp, med förstahandsmålsättningen minoritetsstatus och andrahandsmålet att uppnå kulturautonomi. Man har en fungerande social organisation, som under det senaste decenniet dock drabbats av kraftiga nedskärningar i det offentliga stödet. Men det finns ännu kvar en fungerande infrastruktur inom utbildning, kulturliv, hälso- och sjukvård.[39]

Lainio poängterar att Sverige inte har arbetat tillsammans med minoritetsgrupperna för att kunna etablera dem i samhället. Problematiken hade varit kommunikationen med krafterna från en högre nivå som vars beslut inte kunnat etableras tillräckligt på den lokala nivån. Lainio exemplifierar detta med hemspråksundervisningen under 1990-1991, då beslut fattades i kommunerna, om att undervisningen skulle stagnera på grund av ekonomiska skäl. Lainio poängterar att effekten av detta bidrog till att sverigefinnarna och även tornedalingar krävde få igenom tvåspråkig undervisning i skolan[40]

2.4 Sammanfattning av forskningsläget

Integration handlar om att invandraren ska känna sig delaktig i svenska samhället. Historiskt har man försökt arbeta med att integrera, det vill säga inkludera invandraren, genom att denne får förmåner och resurser för att kunna medverka i samhället. Om integrationen misslyckas blir samhället segregerat, vilket skapar exkludering, det vill säga utanförskap. Hansen poängterade att efter invandrarutredningen under 1970-talet började samhället att arbeta i syfte att invandraren skulle kunna få bibehålla sin kultur och sitt språk. Syftet var att invandraren skulle inkluderas i samhället och därmed motverka segregering, exkludering. Att integreras innebär att invandraren även anpassar sig i svenska samhället, det vill säga

[35] Lainio, Jarmo(1999), *Språk, genetik och geografi – om kontinuitetsproblematiken och debatten om finska som minoritetsspråk*. s. 138
[36] Lainio, J (1999) s. 138
[37] Lainio, J(1999) s.138 f.
[38] Lainio, J(1999), s. 147 f.
[39] Lainio, J(1999), s. 148
[40] Lainio, J(1999), s.152

anammar svenska värderingar och svensk kultur. Hansen förklarar att invandrarpolitiken i Sverige utvecklades från assimileringspolitik till att bli mer mångkulturell. Förr försökte samhället att få invandraren ge upp sin kultur och sina värderingar. Boveri, Skutnabb – Kangas och Bunar gav alla olika definitioner på integration, men samtliga enades om att integration innebar att anpassa sig till ett nytt samhälle. Boveri förklarade, om invandraren fick ta del av sociala rättigheter skulle denne integreras och känna gemenskap. Bunar definierade integration som en ideologi där invandraren med hjälp av samhället skulle kunna anpassa sig till svensk kultur och norm. Skutnabb - Kangas poängterade däremot att ansvaret låg hos invandraren eftersom majoritetssamhället ansågs vara integrerad, det vill säga majoriteten behöver inte anpassa sig efter invandraren. Skillnaden mellan forskarna är att Bunar och Boveri förklarar att samhället ger invandraren förutsättningar för att kunna integreras, medan Skutnabb - Kangas förklarar att invandraren får det enskilda ansvaret för sin integration.

Efter invandrarutredningen under 1970-talet undersökte man invandrarens förmåner och såg att deras förmåner ökade successivt och de fick en möjlighet till att accepteras i majoritetssamhället. Invandraren fick exempelvis behålla sitt språk, men skulle samtidigt lära sig svenska. Hemspråksundervisning bildades för att invandraren skulle kunna bli tvåspråkig. Både Peura och Lainio diskuterade den sverigefinska språkfrågan i Sverige. Språket har varit ett debatterat ämne vid integreringen av minoritetsgrupper. Sverigefinnarna argumenterade för en ökad finskundervisning för att kunna bli erkända som en minoritetsgrupp i Sverige. Detta resulterade i konflikter och debatter i de delar av Sverige där det fanns mycket sverigefinnar. Författarna menar vidare att minoritetsgrupper skulle kunna lära sig det svenska språket för att kunna integreras i samhället. Sverigefinnarna ville dock bevara finska språket och ge det mer status eftersom svenska var ett officiellt språk i Finland. Motsättningar uppstod mellan minoritetsgruppen sverigefinnar och majoritetsgruppen.

Ålund och Svanberg diskuterade innebörden av etnicitet, där båda kom fram till att begreppet innebar att socialkategoriseras i samhället eftersom det bildar ”vi och de”. Grupperingar sker vilket leder till att grupperna skiljer sig åt. Gruppens identitet formas i interaktion med andra grupper. Peura menar att när sverigefinnarna kom till Sverige kunde känna att de skiljde sig från majoriteten och därför grupperade sig därför för att kunna bli erkänd som en minoritet. Samtliga forskare menar att makt har utövats mot minoritetsgrupper eftersom man ville integrera dem i samhället. I samhället förväntas minoritetsgruppen vara gruppen som ska axla ansvaret om att bli mer delaktig i majoritetssamhället eftersom majoriteten anses integrerad, det vill säga normaliserad. Min studie har för avsikt att undersöka minoritetsgruppen sverigefinnarna och deras krav för ökad finskundervisning och hur detta påverkade deras integration.

3. Teoretiska utgångspunkter

Integration kan ta olika former för att en invandrare ska kunna känna sig delaktig i samhället. Att få ta del av det svenska välfärdssystemet kan vara ett tillvägagångssätt för en invandrare att betraktas som en medborgare eller att adaptera den nya kulturen. Vad innebär det egentligen i praktiken? Den förgående Eskilstuna skolstyrelsen[41] arbetade för att få

[41] Folkskolestyrelserna under år 1958 byttes ut mot skolstyrelsen. Det kom in en ny lag som såg till att inom varje borgerlig kommun i samhället skulle det finnas en skolstyrelse. Denna skolstyrelse skulle styra över det obligatoriska skolväsendet. Denna skolstyrelse lades ned år 1991, då beslutsfattandet blev att numera varje kommun i landet skulle besluta över sin nämndorganisations uppbyggnad. Källa: www.eskilstuna.se sökord: Eskilstuna skolstyrelsen. Kl:13.13, 10/10 - 2011

sverigefinska elever att medverka i den svenska skolan. Under 1980 – talet ville sverigefinnarna behålla sitt kulturella arv och språk i skolan.[42] Skolstyrelsen arbetade i samråd med finska lärare och finska föreningar om hur de skulle hantera svenskundervisningen för sverigefinska skolbarnen.[43]

Jag ämnar analysera skoldebatten under 1980-talet med hjälp av Skutnabb - Kangas liberal interkulturell integration och Bunars strukturell integration. Skutnabb – Kangas förklarar att liberal interkulturell integration innebar att två olika kulturer blandas, det vill säga att invandrarens kultur accepteras i samhället och anammar svenska värderingar. Denna teori kommer jag att använda för att kunna komma närmare hur skolstyrelsen accepterade sverigefinnarnas krav av finska klasser i högstadiet. Bunars strukturella integration innebar att invandraren fick medverka i samhällets politiska och ekonomiska förmåner. Utifrån detta skall jag att undersöka till vilken grad finska föreningarna i Eskilstuna och sverigefinska föräldrarna kunde inkluderas eller exkluderas hos en makt som Eskilstuna skolstyrelse.

4. Problemformulering

Mitt syfte är att undersöka vilken form av integrationsmodell Eskilstuna skolstyrelse använde vid skoldebatten om finskundervisning i högstadiet. För att komma närmare integrationsbegreppet kommer jag att utgå från den etniska minoritetsgruppen sverigefinnarnas krav på finsk hemspråksundervisning under 1980-talet. Sverigefinnarna värnade om det finska språket och ville därmed att deras barn skulle undervisas på finska i svenska skolan eftersom invandraren kan stigmatiseras utifrån exempelvis sina språkkunskaper. Kan detta kategorisera invandraren till att exkluderas eftersom invandraren inte kan det nationella språket?

4.1 Frågeställningar

- Hur debatterade Eskilstuna skolstyrelse om sverigefinska minoritetsgruppens krav om finska hemspråksundervisningen?
- Hur debatterade sverigefinska föräldrar tillsammans med finska föreningarna om Eskilstuna skolstyrelses utformning av hemspråksundervisning?
- Uppstod konflikter mellan samtliga parter gällande finska hemspråksundervisningen?

5. Metod, material och källkritik

Denna forskning kommer att vara av en kvalitativ metod där jag avser att analysera debatterna i skrivelser från Eskilstuna kommuns finska föreningar: finska hem- och skolaföreningen och finska lärarföreningen, samt skrivelser från Eskilstuna skolstyrelse. Detta kommer jag att sammanställa eftersom jag vill undersöka hur Eskilstuna skolstyrelse integrerade sverigefinska elever i skolan. I undersökningen kommer jag att presentera argumentationen i de olika skrivelserna för att kunna uppnå mitt syfte. När jag har analyserat källmaterialet har jag fokuserat vid vad det är som sägs, det vill säga lyfta fram debatterna om själva finska hemspråksundervisningen. Jag har fokuserat vid att fastställa Eskilstuna skolstyrelses argument till utformningen av finska hemspråksundervisningen i Eskilstuna, samt finska föreningar och föräldrars förhållningssätt till skolstyrelsens argument.

Problematiken med skrivelserna var att det skedde ett stort samarbete mellan de finska föräldrarna och finska föreningar eftersom de finska föreningarna agerade som en språkrör för

[42] Skoldirektionen, invandrarexpeditionen. 81-03-25
[43] Eskilstuna skolstyrelsen. Protokoll Sf-konferens 1975-09-10.

föräldrarna till Eskilstuna skolstyrelsen. Det kunde vara svårt att urskilja föreningarna och föräldrarnas åsikter eftersom skrivelserna skrevs utifrån både föräldrar och föreningar. Jag tog hänsyn till detta för att kunna separera vad i skrivelserna som var föräldrarnas åsikter och vilka var föreningarnas eftersom båda hade nästan liknande ståndpunkter, men jag fortsatte att analysera dem som skilda parter. Detta eftersom jag vill komma närmare till båda sidornas direkta ståndpunkter gällande finska hemspråksundervisningen.

När det kom till att urskilja Eskilstuna skolstyrelses argument mot finskundervisning i högstadiet analyserade jag skrivelser från enskilda handläggare. Problematiken kunde vara att dra generella slutsatser om skolstyrelsens ståndpunkter utifrån enskilda handläggare. Jag analyserade handläggarna som representanter för Eskilstuna skolstyrelsen eftersom handläggarna följde regleringar från skolstyrelsen, det vill säga jag utredde redogörelserna för att kunna komma närmare skolstyrelsens ställningstagande gällande finskundervisning i högstadiet.

5.1 Avgränsning

Denna studie kommer att avgränsas till den obligatoriska skolformen, årskurs 1 – 9 från år 1980- 1989 eftersom finska skoldebattfrågan berördes främst under denna period. Valet till att avsluta uppsatsen vid år 1989 var eftersom Eskilstuna skolstyrelsen upphörde år 1991, då Skolöverstyrelsen i Sverige lades ned och kommunen fick forma egna nämnder. År 1993 bildades även den första finska friskolan i Eskilstuna kommun eftersom regeringsförslaget om friskolor gick igenom 1991. Men jag är främst intresserad av att analysera debattperioden innan den finska friskolan bildades.

6. Bakgrund

Efterkrigstiden markerade många förändringar i den svenska invandringspolitiken. Innan kriget hade Sverige en annorlunda synsätt på invandring, det vill säga hårdare syn på invandring i landet. Den var mycket influerad av det rasbiologiska synsättet där människor värnade om den svenska kulturen och svenska folket skulle bevaras. Sverige ställde sig neutralt under krigen, vilket ledde till att människor från europeiska länder migrerade till Sverige. Därav förändrades den svenska synen om invandrare på grund av att arbetsmarknaden krävde mer arbetare och invandringen var en lösning.[44] Under 1960- talet var flertalet av arbetskraftsinvandringen från grannländerna, det främsta antalet invandrare kom från Finland. De nordiska grannländerna fick privilegier under efterkrigstiden såsom arbetstillstånd. År 1954 fattade de nordiska grannländerna en ömsesidig marknad mellan varandra, det vill säga nu kunde människor arbeta, resa och bo fritt inom nordiska grannländerna.[45] Många av finländarna arbetade i Sverige i mån om att kunna etablera sig ekonomiskt för att sedan kunna flytta tillbaka till Finland.[46]

Nordiska gemenskapen från 1954 ledde även till ett annat avtal mellan grannländerna, Nordiska samarbetsavtalet. Avtalet stiftades den 1 januari 1972. Avtalet innefattade bland annat en kulturell gemenskap mellan grannländerna. Detta innebar till exempel ett ökat samarbete inom utbildningsväsendet. I det kulturella avtalet förklaras om en nordisk medborgare har begärt att få undervisning på det egna modersmålet så ska grannlandet ta

[44] Boveri, K(2002), s.77
[45] Boveri, K(2002), s.78
[46] Sillanpää, Joonas(2004) *Den sverigefinska minoritetens aktiviteter i finska föreningar – Eskilstuna finska föreningsaktiviteter.* Jarmo Lainio (red.) Gammalt och nytt om sverigefinnar och finskt i Sverige s.94

hänsyn till medborgarens krav. Det poängteras att de nordiska grannländerna ska ”främja undervisningen i de andra nordiska ländernas språk, kultur och samhällsförhållanden.”[47]

Under denna period var sverigefinnarna segregerade i det svenska samhället och en av orsakerna till detta var att de inte kunde det svenska språket. [48] Sverigefinnarna hade under en längre period krävt att deras språk skulle få bli mer etablerat, vilket ledde till konflikter mellan minoriteten kontra majoriteten.[49] År 1974 genomfördes en invandrarutredning, som utgick från dåtidens tvåspråkighetsforskning. I utredningen framgick att det fanns en problematik hos barn med två språk, det vill säga att dessa barn kunde använda sig av två olika språk i hemmet och skolan, vilket fick barnen att inte ha en högkapacitet inom båda språken. Inom denna utredning kom det fram till att invandrarbarnen skulle behöva förbättra sitt modersmål. År 1976 beslutade regeringen om rätten till att kunna bedriva hemspråksundervisning inom förskolan, grundskolan och gymnasiet, en såkallad hemspråksreform. [50] Hemspråksreformen implementerades och invandrare kunde få undervisas i sitt eget modersmål i förskolan, grundskolan och gymnasieskolan. Innan reformen kom fick invandrarbarnen i grundskolan enbart två timmars undervisning på det egna modersmålet. Hemspråksundervisningen skulle enbart bestå av 2 timmar i veckan och eleverna fick möjlighet även till att få stöd i det svenska språket. Elevantalet ökade markant från 1970 till 1980, men när det kom till hemspråksundervisningen var det inte många invandrarelever som medverkade. Anledningen till detta var att hemspråksundervisningen tog tid från andra ordinarie kurser i skolan.[51]

Invandrarundervisningen i Sverige gick i tre olika ”undervisningsmodeller”, den första modellen var att invandrareleverna kunde hamna i en svenskspråkig klass och fick möjligheten att undervisas på sitt modersmål under hemspråksundervisning. I en annan modell undervisas eleverna enbart på sitt modersmål till exempel i förskolan. Där kunde eleverna hamna i en modersmålsgrupp som hade en förskolelärare som kunde tala deras språk, även kallad för hemspråksgrupp. Denna grupp fortsätter i grundskolan och hamnar i en modersmålsklass, det vill säga en hemspråksklass där dessa elever undervisas på barnens modersmål. När det kommer till det svenska språket betraktas det som en andra språk och undervisas utifrån det, men detta sker som en process innan de sedan går över till svenskundervisning i grundskolan. Denna process påbörjades i lågstadiet årskurs 2 eller 3, där invandraren började undervisas på svenska och sedan i årskurs 6 skulle eleverna undervisas i både modersmålet och svenska. En modell var att invandrareleverna skulle placeras i en sammansatt klass, där hälften av eleverna skulle vara invandrare och andra hälften svenskar. I den sammansatta klassen grupperades invandrareleverna och fick undervisning av en modersmålslärare, konsekvensen blev att eleverna inte kunde samspela med svenska elever.[52]

Ett av invandrarutredningens krav var att hemspråksundervisningen inom kommunerna inte skulle vara obligatorisk eftersom föräldrarna hade beslutsfattandet om deras barn skulle medverka i hemspråksundervisning. Vissa föräldrar ville inte att deras barn skulle delta på hemspråksundervisningen eftersom det kunde ta för mycket tid från deras resterande undervisning. Detta ledde till att kommunerna fick större ansvar till att kontinuerligt

[47] Nordiska samarbetsavtalet, s. 29
[48] Peura, M(1994), s. 13
[49] Lainio, J(199) s. 147 f.
[50] Boveri, K(2002), s. 202
[51] Virta, Erkki(SOU 1983:57) *Språkligt tänkande, tvåspråkighet och undervisning av minoritetsbarn. En litteraturstudie över vissa teorier och forskningsresultat publicerad av språk- och kulturarvutredningen i anslutning till dess huvudbetänkande Olika ursprung – Gemenskap i Sverige.* s. 56
[52] Virta, E (SOU 1983:57) s. 57 f.

informera skolbarnens föräldrar om hemspråksundervisningen. Invandrarutredningen konstaterade att en hemspråksklass visade bättre reslutat eftersom alla elever med samma modersmål var samlad i en och samma klass och undervisades i det egna språket och sedan i det svenska språket.[53] Invandrarutredningen poängterade även vikten av hemspråksundervisningen för invandrarbarnen eftersom det ledde till att de kunde få bra förutsättningar för att komma ut i det svenska samhället. Det diskuterades om hemspråksundervisningen skulle vara obligatorisk, men det valdes inte eftersom det skulle kunna vara en förolämpning gentemot individens rätt att välja själv. Det skulle istället åligga varje förälder eller enskild elev att välja att delta i hemspråksundervisningen.[54] Sverigefinnarna intresserade sig över språkfrågan under 1980-talet, vilket ledde till debatter mellan majoriteten och minoriteten.[55]

I Sverige befinner sig Eskilstuna kommun som en av de fem högst antal bebodda sverigefinnar. År 2000 bodde det i kommunen 12 072 sverigefinnarna i jämförelse med Stockholm 46 927.[56] Men som tidigare nämnt i forskningen gick sverigefinnarnas integrering i Sverige genom olika faser innan de blev mer delaktiga i samhället.[57] Sverigefinnarna kom till Eskilstuna kommun runt 1950 -talet och etablerade till exempel föreningar. År 1955 bildades Eskilstuna kommuns första finska föreningar eftersom sverigefinnarna ville enas tillsammans till exempel med hjälp vid integrering.[58] I Eskilstuna, under 1970-talet, fick sverigefinska föräldrar vara mer aktiva tillsammans med skolan gällande utformningen av hemspråksundervisningen. Men detta kom att förändras under 1980-talet då motsättningar började uppstå mellan skolledningen och föräldrarna eftersom skolstyrelsen valde att dra ned på finsk undervisning. Sedan efter 1980 -talet utvecklades denna motsättning ytterligare då föräldrarna inte fick vara direkt delaktiga i frågorna angående skolan.[59] Det är vid denna period jag kommer att inleda min undersökning. Jag kommer att ge en överblick över denna skoldebatt som pågick under 1980-talet mellan sverigefinska föräldrar tillsammans med finska föreningar mot Eskilstuna skolstyrelsen.

7. Undersökning

I detta kapitel kommer jag att presentera skoldebatten mellan Eskilstuna skolstyrelse och finska föräldrar, samt finska föreningar angående den finska hemspråksundervisningen i Eskilstuna. I en ny läroplan för grundskolan år 1980 förklarades hemspråksundervisningens uppbyggnad. Orsaken var att invandrarbarnen skulle få hemspråksundervisning för att kunna ge dem en möjlighet till att bli aktivt tvåspråkiga och känna trygghet i båda kulturerna. ”Syftet med hemspråksundervisningen skall vara att vidmakthålla och utveckla kunskaper i det språk, som barnet använder i sin dagliga miljö.”[60] Hemspråksundervisningen skulle påbörjas i förskolan och fortsätta under grundskolan, men när eleverna började högstadiet skulle hemspråksundervisning vara ett tillvalsämne. Skolan hade i uppgift att kontakta berörda föräldrar och informera att deras barn hade en möjlighet för att läsa hemspråk eftersom det var ett frivilligt ämne, men svenskundervisningen var obligatorisk. Ett viktigt perspektiv vid utformningen av hemspråksundervisningen var att ansvaret låg hos den enskilda kommunen,

[53] Boveri, K(2002), s.203 ff.
[54] Boveri, K(2002), s.207 ff.
[55] Peura, M(1994), s. 3
[56] Sillanpää, J(2004) s. 93
[57] Peura, M(1994), s. 13
[58] Sillanpää, J(2004) s. 94 f.
[59] Lainio, J(1999) s.150
[60] Förordning (1980:74) om mål och riktlinjer i 1980 års läroplan för grundskola. s. 3

det vill säga att i samverkan med elever, invandrarorganisationer och föräldrar forma undervisningen. Men detta skulle ske med hänsyn till de resurser som skolstyrelsen hade fått från staten eftersom det skulle falla på skolstyrelsen att besluta om investeringen för hemspråksundervisningen.[61]

7.1 Utformningen av finska sammanhållna klasserna i Eskilstuna kommun

Detta kapitel kommer att ge en inblick i hur Eskilstuna formade sin studiegång för finska sammanhållna klasserna.

År 1980 fick mellanstadielärare för de finska sammanhållna klasserna i Eskilstuna en handledningsrapport för planering av undervisning. I handledningsrapporten beskrevs det om hanteringen och arbetet för sammanhållna klasserna. Denna rapport handlade om att kunna förbättra och skapa mer gynnsamma förutsättningar för lärarna till att kunna planera sin undervisning. I rapporten poängteras att finskspråkiga föräldrar skulle få möjlighet att välja om deras barn skulle få gå i en vanlig svenskklass och samtidigt få hemspråksundervisning. Men om finska föräldrar valde att barnen skulle gå i den sammanhållna klassen skulle barnens studiegång te sig annorlunda. Studiegången för de finska eleverna skulle påbörjas i lågstadiet där barnen fick finsk undervisning från årskurs 1-3 och börja sin undervisning i svenska som främmande språk vid årskurs 2-3, vilket skulle ske ungefär 2-4 timmar i veckan. I årskurs 4-6 pågick den finska sammanhållna klassen. I denna klass skulle det finnas två lärare, där den ena fokuserade på svenska språket och den andra på finska. I början av barnens undervisning skulle man främst fokusera på finska språket för att sedan kunna övergå till att enbart undervisas på svenska i högstadiet. I högstadiet fick barnen möjlighet att välja finska som ett tillvalsämne eftersom eleverna skulle få rätten till att fortsätta arbeta med sin tvåspråkighet. I rapporten ges en beskrivning över orsaken till den sammanhållna klassen och undervisning i modersmål. ”/.../ skapa och vidmakthålla en förståelse för sitt ursprung. Självkänslan och identitetsupplevelsen förstärks på ett medvetet sätt. Den ”dubbla” kulturtraditionen, kulturtillhörigheten levandegörs för eleverna”.[62]

I handledningsrapporten lyftes även betydelsen av att lärarna i den sammanhållna klassen skulle lära ut båda språken och inte enbart ett av språken eftersom eleverna skulle arbeta med att bli tvåspråkiga. Det hade förekommit bland lärare, föräldrar och elever en viss status av det egna språket. Därför poängteras det i rapporten att läraren hade ett ansvar till att försöka motverka detta genom att lyfta fram vikten av att lära sig båda språken. Detta var inte det enda som behövde motverkas hos lärarna i den sammanhållna klassen. Det kunde till exempel vara att den svenska läraren gav den finska läraren ansvaret för att bemöta de finska föräldrarna eftersom vissa föräldrar inte kunde tala svenska. Enligt rapporten framkom det att finska föräldrar hade bra kunskaper i det svenska språket. Om båda lärarna kunde komma överens och arbeta effektivt tillsammans kunde detta i sin tur förmedla till eleverna att individer med olika kulturer kunde arbeta tillsammans.[63]

7.2 Finska föräldrar och finska föreningar argumenterar för finskundervisning i högstadiet.

I detta kapitel kommer jag att redovisa skrivelser från finska föreningar och finska föräldrar och även Eskilstuna skolstyrelse, för att ge en perspektiv på föräldrarnas och föreningarnas skäl för finskundervisning i högstadiet.

---

[61] Förordning (1980:74) om mål och riktlinjer i 1980 års läroplan för grundskola. s. 31f.

[62] Handledning sammanhållna klasser. Eskilstuna i juni 1980. Sid. 1f, citat. s.2

[63] Handledning sammanhållna klasser. Eskilstuna i juni 1980. s. 3f.

Finska och svenska lärare ansåg att problematiken med sammanhållna klasserna låg hos de två verksamma lärarna i klassrummet. Svårigheterna hade varit på grund av att det funnits två lärare i klassrummet och lärarna hade använt olika metoder i sin undervisning. Båda lärarna hade språksvårigheter i det andra språket. Andra problem hade varit att invandrarelever behövde särskild undervisning och det krävdes utbildade lärare för att kunna se till invandrarelevernas särskilda behov. Att behärska två språk samtidigt kunde påverka barnens identitet eftersom de inte kunde identifiera sig med ett av språken.[64]

Finska föräldrar bekymrade sig även för övergången från mellanstadiet till högstadiet. Till exempel förflyttningen av en sammanhållen klass från grundskolan Fröslundaskolan till Stålforsskolan. Finska föräldrarna framförde sina argument till invandrarrektorn att deras barns sammanhållna klass istället skulle flyttas till Fröslundaskolan eftersom Stålforsskolan inte hade tillräckligt med resurser för invandrarundervisning. Föräldrarna till den berörda sammanhållna klassen påpekade att i klassen hade nya finska elever börjat och detta hade lett till att barnen inte låg i samma kunskapsnivå. Fröslundaskolan skulle vara en bättre tillgång för dessa finska barn eftersom skolan hade arbetat tidigare med invandrarbarn och var därför mer kvalificerad än Stålforsskolan. Om denna lösning gick igenom poängterade finska föräldrar att Stålforsskolan skulle få mer resurser för att utveckla sin invandrarundervisning.[65]

År 1980 hade Eskilstuna sverigefinska lärarförening och Eskilstuna finska hem- och skolaförening tillsammans med andra organisationer skrivit en resolution för finska klasser. Att undervisas på finska skulle inte enbart vara i grundskolan, även i vuxenutbildningar. Finska elever skulle ha rätt till att undervisas på finska även i gymnasiet och högskolan, till exempel skulle en högskoleundervisning bedrivas på finska. Organisationer menade att den svenska invandrarpolitiken under 1970-talet gav stöd till deras uttalanden. Organisationerna menade att nordiska kulturavtalet, från år 1972, tog hänsyn till finska medborgarnas önskan om att undervisas på finska. De hänvisade även till riksdagens beslut, år 1975, om invandrarpolitiken, då riksdagen valde att ha som utgångspunkt i sitt arbeta med invandrare begreppen: jämlikhet, samverkan och valfrihet.[66]

> Enligt dessa mål bör invandrare ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter som befolkningen i övrigt har. De bör kunna välja i vilken utsträckning de vill bevara hemlandets språk och kultur. De bör också kunna påverka beslut, som berör dem själva. Är det jämlikhet, att finska elever måste byta undervisningsspråk senast när de kommer upp till högstadiet medan svenska elever genomgår hela skolan på sitt modersmål? Är det valfrihet, att man inte ens har möjlighet att gå i grundskolan med finska som undervisningsspråk? Är det samverkan, att finska föräldrar och organisationer inte blir hörda, när man planerar skolfrågor?[67]

Organisationerna hade som önskemål att undervisningen av finska skolbarnen skulle ske på följande sätt, i förskolan skulle det finnas en helfinskgrupp med finska ledare för att kunna berika barnens modersmål. På låg- och mellanstadiet skulle barnen börja undervisas på svenska, men organisationerna ville att undervisningen på finska skulle fortgå i mellanstadiet och svenskan skulle istället undervisas som ett främmande språk.[68]

Eskilstunas invandrarrektor förklarade att problematiken med den sammanhållna klassen var att det var två lärare i klassrummet. Detta ledde till grupperingar i klassrummet eftersom en lärare fokuserade på svenskan och den andra fokuserade på finskan. Invandrarrektorn

---

[64] ”Probleminventering.” Finska och svenska lärarnas åsikter om problem som förekommer i sammanhållna klasser. Nov. 1980.

[65] Eskilstuna Nyforsskolan, föräldramöte, 19810120 Skrivelse till Invandrarrektorn.

[66] Eskilstuna SfiL 1980-11-19 ”*Tvåspråkighet som målsättning för finska klasser?*” s.1

[67] Eskilstuna SfiL 1980-11-19 ”*Tvåspråkighet som målsättning för finska klasser?*” s.2

[68] Eskilstuna SfiL 1980-11-19 ”*Tvåspråkighet som målsättning för finska klasser?*” s.2 f.

påpekade att denna gruppering var förståelig eftersom det kunde vara ett sätt att kunna se till skolans resurser. Men denna gruppering kunde leda till att eleverna fick en sämre gemenskap och svårigheter i att hålla helklassundervisning i högstadiet. Till exempel ledde detta till att finska eleverna fick problem med att hålla redovisningar i helklass eftersom de var vana vid mindre grupper. Invandrarrektorn gav förslaget att i årskurs 6 skulle finska eleverna föreberedas mer i helklass eftersom det kom klagomål från olika högstadieskolor om att sammanhållna klasser inte fick undervisning i helklass.[69]

I en skrivelse från skolförvaltningen, svarade på de finska föreningarnas frågor. Det förklarades att år 1981 hade det beslutat i Eskilstuna skolstyrelse om studiegången för finska skoleleverna. Skolstyrelsen hade kommit fram till att finska eleverna skulle vara berättigade att undervisas på finska under åtta år av sin skoltid. Denna studiegång skulle startas i förskolan där det skulle finnas helfinskgrupp med finska ledare. I låg- och mellanstadiet skulle barnens föräldrar besluta om barnen skulle gå i en sammanhållen klass eller en hemspråksklass. Skolstyrelsen fattade beslutet att i högstadiet skulle de finska barnen börja undervisas i svenska och elever skulle få en möjlighet till att välja läsa finska. Finska skulle antingen kunna vara ett tillvalsämne som skulle ske under fyra timmar i veckan. Ett annat alternativ var att finska eleverna fick valmöjligheten till att välja bort ett annat ämne till finska. Skolstyrelsen ansåg att problem kunde uppstå i högstadiet för finska skolbarn eftersom barnen kunde få språksvårigheter i svenska språket. Skolstyrelsen ansåg att deras modell för finska studiegången skulle berika finska barnens tvåspråkighet, därför ansåg Eskilstuna skolstyrelse att finska skolbarn inte enbart skulle undervisas på finska, utan även på svenska. En av skolstyrelsens argument för svenskundervisning var att när finska barn skulle börja på gymnasiet eller universitet skulle de ha svårigheter på det svenska språket, därför var det av stor vikt att barnen även skulle undervisas på svenska.[70]

Eskilstuna finska hem- och skolaföreningen hade i en skrivelse till skolstyrelsen givit sitt stöd till finska lärarna och de finska föräldrar som ville ha finska högstadieklasser. Elevernas föräldrar ville ha finskspråkiga klasser och att svenska ska undervisas som främmande språk. Lärarna i låg- och mellanstadiet ansåg att de finska eleverna hade svårigheter med svenskan när de började på högstadiet. Orsaken till detta var för att elevernas svenskundervisning var mer inriktat på att läsa svenskan som modersmål och inte som främmande språk. Eleverna hade inte fått en helhetsförståelse för det svenska språket, som ledde till att eleverna förlorade intresse för undervisningen. Språkundervisningen var inte det enda problemet eleverna hade, utan även sociala problem när de arbetade tillsammans med svenska elever. Föreningarna menade att finska elever hade svårt med sin egen identitet eftersom de inte befann sig på samma nivå språkmässigt som svenska barn och de kunde inte hänga med i undervisningen. Finska elever kunde till exempel vara bråkiga och isolera sig från klassen.[71]

> Samhället bör sörja för att skolsystemet försäkrar den finska elevens och dess föräldrars önskemål om utbildningsvägar från det lägsta till de högsta stadiet. För att nå de uppställda målen för tvåspråkighet, ska man sörja för att svenska undervisas effektivt som svenska som främmande språk.[72]

---

[69] Förvaltningsenhet: skoldirektionen. Avdelning: Invandrarexpeditionen. Ärende: Undervisning i helklass. Datum: 1981-03-04

[70] Eskilstuna kommun. Skolförvaltningen. Svar på skrivelse från finska hem- och skolaföreningen. Datum: 1981-03-13

[71] Eskilstuna finska hem- och skolaförening och l Eskilstuna finska lärarföreningen. Skrivelse till Skolstyrelsen. 1981-03-13

[72] Sveriges finska lärarförening. Vårmötet 1981-04-04. Eskilstuna. Pressmeddelande.

Eskilstuna finska hem- och skolaföreningen hade även stöd från elevernas föräldrar och lärare om Eskilstuna skolstyrelses beslut om finska invandrarundervisning. Dessa ville att skolstyrelsen på nytt skulle överväga sitt beslut och se till föräldrarna och lärarnas önskemål om finsk undervisning.[73] Föräldrarna hade gett som förslag att i högstadiet skulle eleverna undervisas på finska i följande ämnen: engelska, matematik, SO-ämnen, kemi, biologi, ekonomi och teknik. Sedan skulle eleverna undervisas på svenska i slöjd, svenska som främmande språk, idrott, bild och musik.[74] Finska hem- och skolföreningen menade att barnen behövde utveckla sitt modersmål och inte undervisas som om de hade två modersmål, men man skulle istället arbeta utifrån att eleverna skulle bli tvåspråkiga. Problematiken i Eskilstuna kommun var att finska elever undervisade på finska från förskolan till lågstadiet för att sedan undervisas i mellanstadiet på svenska. ”Detta har i många fall orsakat stora problem och orsakerna har varit ineffektiv och felaktig svenskundervisning och för tidig övergång till studierna på främmande språk.”[75]

I en överenskommelse gällande undervisningen för finska elever hade skoldirektören tillsammans med invandrarrektorn, konsulter för invandrarundervisningen och finsk skolpsykolog i samråd med representanter från finska hem- och skolaföreningen och finska lärarföreningen kommit fram till förslag för skolstyrelsen. I denna överenskommelse ville man att fokus för undervisningen av finska eleverna skulle ligga vid att utveckla tvåspråkigheten. Fokus skulle vara att undervisa eleverna så att de skulle kunna behärska båda språken. Detta skulle utföras med att se till den enskilde individen, det vill säga läraren skulle utgå från elevernas särskilda behov. Ett problem skulle vara att grupperingar skulle bildas bland eleverna, det vill säga eleverna delades in efter hur de låg till språkligt. En elevgrupp kunde enbart undervisas på svenska och en annan på båda språket. För att detta skulle gå igenom skulle det inte finnas finska klasser i högstadiet eftersom detta inte skulle hjälpa elevernas tvåspråkighet.[76]Argumenten från finska föräldrar ledde till att finska skolbarn gick ut i strejk den 12 maj 1981. De totala finska elevantalen i Eskilstunas grundskolor var 728, av dessa var 273 elever närvarande och 455 elever frånvarande, det vill säga totalt i procent 62,50 var frånvarande.[77]

Eskilstuna finska hem- och skolaföreningen ställde frågor till Länsskolnämnden angående finskspråkig högstadieklass:

> Vilka råd kan Länsskolnämnden ge till SkiL och Finska hem – och skolaförening; vi har behöriga finska ämneslärare och elevunderlag? 108 finska elever börjar högstadiet nästa höst. Ändå planeras i kommunen att finska elevers all undervisning skall ske på svenska på högstadiet. Har Länsskolnämnden kännedom om den här konflikten? Vad kan Länsskolnämnden göra för att lösa konflikten?[78]

Länsskolnämnden svarade att i skollagen stod det inte på vilket språk undervisningen skulle ske i grundskolan eftersom det ansågs vara en självklarhet att svenskan skulle vara huvudspråket. När det kom till frågan att undervisas på ett annat språk hänvisade Länsskolnämnden till skolförordningen, där det inte var formulerad om att elever kunde

[73] Skrivelse till skolstyrelsen från Finska hem- och skolaförening, Eskilstuna finska förening och Eskilstuna lärarförening.

[74] Skrivelse till skolstyrelsen från Finska hem- och skolaförening, Eskilstuna finska förening och Eskilstuna lärarförening. Bilaga

[75] Skrivelse till skolstyrelsen från Finska hem- och skolaförening, Eskilstuna finska förening och Eskilstuna lärarförening.

[76] Avdelning: Skoldirektionen. Datum: 81-05-27. Ärende Undervisning av finska invandrarelever. s.1

[77] Frånvaro i finska klasser 1981-05-12 (Strejkdag) Bilaga

[78] Eskilstunas Finska Lärarförening till Länsskolnämnden i Södermanlands län. Skrivelse

undervisas på ett annat språk. I skolförordningen stod det att elever hade rätt till hemspråksundervisning. Länsskolnämnden ansåg att Eskilstuna skolstyrelsen hade tolkat föreskrifterna rätt gällande invandrarundervisning.[79]

Södermanlands – Östergötlands distrikt av finska föreningar hade kommit fram till en resolution för motsättningarna angående hemspråksundervisningen. Deras gemensamma uttalande om situationen var att den svenska skolan skulle arbeta med att ge finskan bättre status, det vill säga att finskan skulle bli lika accepterad som svenskan. Samtidigt ville distrikten att hemspråksundervisningen skulle vara obligatorisk från hösten 1982. Detta beslut konstruerades efter en enkätundersökning från Sveriges lärarförbund gällande arbetssituationen bland lågstadielärarna. Det framkom i själva enkätundersökningen att hemspråksundervisningen skulle ligga utanför skoltiden för att inte påverka eleverna i de andra läroämnena. Södermanlands – Östergötlands distrikt påpekade att denna enkätundersökning gick mot lgr.80 och skolförordningen.[80] Eskilstuna finska hem- och skolföreningen hade som krav att i förskolorna skulle det finnas finska ledare för finska grupper och att i grundskolan skulle eleverna undervisas på finska och svenskan skulle vara som främmande språk. Även i gymnasiet ville föreningen att eleverna skulle få undervisas på finska. Motiveringen till detta hänvisar finska hem- och skolaföreningen till skolöverstyrelsens chef Birgitta Ulvhammars i ”Språkligt tänkande, tvåspråkighet och undervisning av minoritetsbarn”.”Om läs- och skrivinlärningen sker på barnets modersmål och barnet utvecklar modersmålet till en nivå där det redan kan användas till kunskapsinhämtning, problemlösning och andra intellektuellt krävande ändamål, då går det relativt snabbt att lära sig motsvarande färdigheter på andraspråket.”[81] Deras andra argument för finska högstadieklasser var att om eleverna använder sitt modersmål kunde eleverna få det lättare till att lära sig och känna trygghet och acceptans, vilket i sin tur leder till föräldrarnas trivsel i Sverige.[82]

7.3 Förändringarna i invandrarundervisningen

I detta kapitel kommer en redogörelse över förändringarna av finskundervisningen under mitten av 1980-talet, om hur finska föreningar, finska föräldrar och Eskilstuna skolstyrelsen debatterade om denna förändring.

Eskilstuna skolstyrelsen ordförande Birger Ludvigsson framförde i ett interpellationssvar[83] i Eskilstuna och Torshällas finska tidning ”Kaksonen” om konflikterna mellan finska föreningarna och skolstyrelsen kring förslaget om finska högstadieklasser. Ludvigsson påpekade att finska studiegången hade varit en process som hade pågått i 10 års tid. Denna studiegång inleddes år 1972 med ett försök att få samman finska elever i en och samma klass. Klassens undervisning var till en början på finska för att sedan övergå till svenska.[84]

---

[79] Länsskolnämnden i Södermanlandslän. Kopia för kännedom till skolstyrelsen i Eskilstuna kommun. 810514. Dnr 152/81 A 4.”Svar på skrivelse om undervisning av elever med finska som modersmål ”Till Eskilstuna finska lärarföreningen. Kopia för kännedom till Skolstyrelsen i Eskilstuna kommun.

[80] Eskilstuna Skolstyrelse. Sammanträdesprotokoll. Sammanträdesdatum: 1981-11-02. Blad. 534. Arbetsutskottet. Delges till 2 ex Södermanlands - Östergötlands distrikt av Riksförbundet. Finska föreningar + handling

[81] Uttalande till Skolstyrelsen i Eskilstuna kommun från Finska hem och skola föreningen och SfiL. 84.04.25 s.1

[82] Uttalande till Skolstyrelsen i Eskilstuna kommun från Finska hem och skola föreningen och SfiL.84.04.25.s.2.

[83] Enligt nationalencyklopedin innebär interpellation en genomgripande fråga som formulerats av riksdagsledamot. www.ne.se sökord: interpellation kl: 17:41 2011-12-01

[84] Interpellationssvar. Eskilstuna kommun. Kommunfullmäktige, kommunstyrelsen. 82-01-11. Diarienr: 1982.78. Diarieplanbeteckning: 005.669. Skolstyrelsens ordförande Birger Ludvigsson. Skrivet 22 mars 1982

> Under den gångna 10-årsperioden har skolstyrelsen främst genom tjänstemän inom invandrarundervisningen haft kontakter med finska organisationerna och enskilda föräldrar. Sedan den finska hem- och skolaföreningen bildades har diskussioner skett med denna förening och med den finska lärarföreningen. Kontakterna har skett spontant endast då det av olika skäl har varit nödvändigt.[85]

Under denna period menade Ludvigsson att kommunikationen mellan skolstyrelsen och finska hem- och skolaföreningen enbart skedde genom skolstyrelsens arbetsutskott, tjänstemän från invandrarundervisning och skoldirektören, samt företrädare från Länsskolnämnden. Skolstyrelsen och finska föreningarna kom inte överens gällande finska klasser i högstadiet. Skolstyrelsen lyfte fram vikten av svenska språket i högstadiet och gav som förslag om att det skulle finnas en möjlighet till att läsa finska.[86]

> /…/målet med hemspråksklasser är att eleverna ska uppnå aktiv tvåspråkighet, vilket skulle motverkas genom en för stark koncentration vid undervisningen med tonvikt på finska, samt att finska som undervisningsspråk på högstadiet inte är tillåtet i försöksverksamheten utan ändring av läroplan och skolförordning.[87]

I ett svar på en skrivelse från hem- och skolaföreningen argumenterade skolstyrelsen för finska föreningarnas önskemål på finska högstadieklasser eftersom skolstyrelsen var påverkat av externa faktorer som skollagen, läroplaner och skolförordningar och därför kunde de inte genomföra finska högstadieklasser. ”Regeringen har vidare utfärdat en särskild förordning som ger skolstyrelsen rätt att anordna försöksverksamhet med jämkade timplaner på grundskolans låg- och mellanstadier.”[88] Det kom fram i skrivelsen att under år 1984 hade finska barngrupper i förskolan minskat i antal och finska föreningarna ville ha ett svar från skolstyrelsen till orsaken av minskningen. Skolstyrelsen poängterade att minskningen av grupperna berodde främst på att många finländare flyttade tillbaka till Finland. Denna situation skulle skolstyrelsen arbeta tillsammans med socialnämnden för att få en fungerande skolplan för finska elever, till exempel arbetades det fram ett utvecklingsplan. Utvecklingsplanen berörde mobbningen och fördomarna gentemot invandrarna i samhället.[89]

Skolstyrelsen underströk att riksdagens och regeringens ändamål var att utveckla invandrarnas tvåspråkighet. ”Invandrareleverna skall alltså ges möjlighet att behålla och utveckla sin identitet som invandrare. De skall också aktivt behärska svenska språket. Detta är nödvändigt för att de skall få del av information och därmed också kunna få insyn, medinflytande och studie- och yrkesmässiga valfrihet.”[90] Eskilstuna skolstyrelse hade utifrån detta tolkat att finska elever skulle i början av sin skolgång få undervisas med modersmålet för att därefter kunna övergå till svenskundervisning. När eleverna skulle starta årskurs 6 skulle det främsta språket i undervisningen vara svenska.[91]

---

[85] Interpellationssvar. Eskilstuna kommun. Kommunfullmäktige, kommunstyrelsen. 82-01-11. Diarienr: 1982.78. Diarieplanbeteckning: 005.669. Skolstyrelsens ordförande Birger Ludvigsson. Skrivet 22 mars 1982

[86] Interpellationssvar. Eskilstuna kommun. Kommunfullmäktige, kommunstyrelsen. 82-01-11. Diarienr: 1982.78. Diarieplanbeteckning: 005.669. Skolstyrelsens ordförande Birger Ludvigsson. Skrivet 22 mars 1982

[87] Interpellationssvar. Eskilstuna kommun. Kommunfullmäktige, kommunstyrelsen. 82-01-11. Diarienr: 1982.78. Diarieplanbeteckning: 005.669. Skolstyrelsens ordförande Birger Ludvigsson. Skrivet 22 mars 1982

[88] Förvaltningsenhet: Skolförvaltningen. Ärende: Förslag på svar på skrivelse från finska hem- och skolaföreningen. Handläggare: Lars Elfving. Datum: 84-05-11, s. 1

[89] Förvaltningsenhet: Skolförvaltningen. Ärende: Förslag på svar på skrivelse från finska hem- och skolaföreningen. Handläggare: Lars Elfving. Datum: 84-05-11, s. 3f.

[90] Förvaltningsenhet: Skolförvaltningen. Ärende: Förslag på svar på skrivelse från finska hem- och skolaföreningen. Handläggare: Lars Elfving. Datum: 84-05-11, s.5

[91] Förvaltningsenhet: Skolförvaltningen. Ärende: Förslag på svar på skrivelse från finska hem- och skolaföreningen. Handläggare: Lars Elfving. Datum: 84-05-11, s.5

När det kom till andra språkundervisningar än svenskan som engelskan ville finska föreningarna veta av skolstyrelsen när övergången under mellanstadiet till engelskan skulle ske. Skolstyrelsen poängterade att under årskurs 4 skulle invandrareleverna lära sig engelska, medan de svenska eleverna började lära sig engelska under årskurs 3, men detta kom att förändras på grund av ny läroplan där även svenska elever skulle lära sig engelska årskurs 4. Skolstyrelsen framhöll att invandrarelevernas engelskundervisning inte skulle ändras som svenska barnen och skulle fortsätta med att läsa det under årskurs 4. Orsaken till beslutet var att barn i denna ålder ville efterlikna sina kamrater och inte hamna utanför gruppen. Skolstyrelsen lyfte fram att finska skoleleverna skulle få lära sig engelska genom sitt modersmål.[92]

År 1985 kom ett nytt regeringsförslag gällande invandrarundervisningen som kom att innebära förändringar i finskundervisningen. Detta beslut kom att innebära en halvering av finskundervisning i låg- och mellanstadiet. Undervisningsspråket skulle vara hälften på svenska och hälften på finska. I Eskilstuna började de finska föräldrarna att oroa sig över förslaget från regeringen eftersom det skulle påverka deras barns skolgång. Finska föräldrarna ville att skolledningen skulle begära från skolöverstyrelsen om att få expandera finskundervisningen. Skolöverstyrelsen ville förändra timplanerna i invandrarundervisningen och därmed följa regeringsförslaget. Detta skulle innebära att hemspråksundervisningen skulle ske efter ordinarie skoltider. Finska föräldrar argumenterade emot detta eftersom detta står i konflikt med läroplanen för grundskolan 1980, vilket var till att främja elevernas modersmål och kulturella identitet.[93]

I en skrivelse till skolstyrelsen från finska föreningarna kritiserades regeringsförslaget. ”Man berövar barnen deras trygghet och identitet. Samtidigt raseras den organisation, som man med möda har byggt upp under åren. Den nya förslagna organisationen medför stora sociala och ekonomiska kostnader.”[94] Skolstyrelsen svarade tillbaka med att påpeka att riksdagsbeslutet måste följas och poängterar att hemspråksträningen i förskolorna inte skulle påverkas av beslutet. Det är istället hemspråksundervisningen som skulle stagnera efter beslutet.[95]

> Elevens trygghetskänsla är den viktigaste grundförutsättningen till inhämtandet av kunskaper. För att barnet skulle ha en möjlighet till detta, måste han först kunna identifiera sig positivt med sitt modersmål. Detta förutsätter helt enspråkig undervisning på låg- och mellanstadiet samt i gymnasiet.[96]

Ovanstående citat hänvisar till finska Södermanlands och Östergötlands distrikt argument för hur de ställde sig till riksdagsbesluten om hemspråksundervisningen. Södermanlands och Östergötlands distrikt argumenterade i en resolution om att eleverna skulle fortsätta undervisas på svenska som främmande språk och att hemspråksundervisningen skulle bli ett obligatoriskt ämne i grundskolan.[97]

---

[92] Förvaltningsenhet: Skolförvaltningen. Ärende: Förslag på svar på skrivelse från finska hem- och skolaföreningen. Handläggare: Lars Elfving. Datum: 84-05-11, s.4

[93] Till skolstyrelsen Eskilstuna. 25 mars 1985.

[94] Till Jan-Erik Andersson kommunstyrelsen Eskilstuna kommun. Datum: 1985/09. Finska hem- och skolaföreningen. Eskilstuna Finska Föreningen. Torshälla Finska förening. Riksförbundet Finska lärarna i Sverige.

[95] Förvaltningsenhet: Skoldirektionen. Avdelning: invandrarexpedition. Ärende: Förslag till svar på finsk skrivelse 19/3-85. Handläggare: Lars Sjöström (Invandrarrektor)

[96] Södermanlands- Östergötlands distrikt av RFFS. Resolution. 1985. 04.23

[97] Södermanlands- Östergötlands distrikt av RFFS. Resolution. 1985. 04.23

Finska föräldrarna skickade vidare en skrivelse till skolstyrelsen där de stod fast vid sina argument för finska klasser och svenska som främmande språk under mellanstadiet. Föräldrarna ville inte att eleverna skulle delas eftersom barnen kunde bli halvspråkiga, det vill säga inte behärska något av språken. De påpekade att modersmålet var källan till att eleverna skulle kunna bli bra i svenska språket.[98]

> Försöksverksamheten har visat att såväl organisationsmodellen hemspråksklass som sammansatt klass främjar elevernas utveckling. Det är således inte valet av organisationsmodell som avgör hur invandrareleverna kommer att klara sig i skolan. Innehållet i undervisningen, den pedagogiska ledningen, lärarnas och föräldrarnas inställning mm är avgörande betydelse för hur en klass fungerar.[99]

Ovanstående citat var en av skolöverstyrelsens grund för organisationsmodell(1982-09-20). Finska familjer flyttade tillbaka till Finland och hemspråksklasserna sjönk under läsåren 85/86 från att ha varit 39 hemspråksklasser till 26. Antalet elever som skulle läsa hemspråk fortsatte att sjunka även under åren och under läsåret 86/87 var antalet 59 hemspråkselever. Detta hade sjunkit markant i jämförelse med läsåret 82/83, då valde 120 elever att läsa hemspråk.[100]

Skolstyrelsen försökte att arbeta med att lösa problemet att med färre antal elever på hemspråksklasserna. Finska eleverna fick långa skolvägar eftersom ordinarieskolorna hade lagt ned hemspråksklasserna. Lösningen på detta problem menade skolstyrelsen att skolorna skulle ha en samläsning mellan olika årskurser, detta innebar att exempelvis årskurs 1 och 2 skulle gå samman och kallade för b-form. En annan lösning innebar att svenska och finska elever skulle sättas samman i en och samma klass.[101]

Förändringen av antalet finska elever per läsår:

lå 85/86	83 st
lå 84/85	94 st
lå 83/94	95 st
lå 82/83	120 st[102]

Oron ökade under åren och förändrades inte efter 1985 regeringsförslaget. Det var inte enbart finska föräldrar som var oroliga, utan även finska lärare. Till exempelvis i en grundskola i Eskilstuna, Ärstaskolan, framförde finska lärarna sina åsikter i en skrivelse gällande en årskurs 4 i deras skola. Elevantalet hade minskat, och detta medgav inte tillräckligt med resurser för att bilda en helfinsk klass till läsåret 88/89. Skolledningen ville forma en sammansatt klass med finska och svenska elever. Men finska lärarna kom med förslaget att de istället skulle bilda en åldersintegrerad klass, det vill säga blanda två finska klasser från årskurs 1-3.[103]

---

[98] Skrivelse till Skolstyrelsen Eskilstuna.

[99] Förvaltningsenhet: Skoldirektionen. Handläggare: I Söderberg/Lars Sjöström. Ärende: Organisation av undervisning för finska elever i kommunen. Citat: Blad.

[100] Förvaltningsenhet: Skoldirektionen. Handläggare: I Söderberg/Lars Sjöström. Ärende: Organisation av undervisning för finska elever i kommunen. Citat: Blad. 2f.

[101] Förvaltningsenhet: Skoldirektionen. Handläggare: I Söderberg/Lars Sjöström. Ärende: Organisation av undervisning för finska elever i kommunen. Citat: Blad. 2f.

[102] Förvaltningsenhet: Skoldirektionen. Handläggare: I Söderberg/Lars Sjöström. Ärende: Organisation av undervisning för finska elever i kommunen. Citat: Bilaga

[103] Skrivelse till KDN i Skiftinge, invandrarrektor, skolstyreslen och länsskolnämnden" av Finska lärare på Ärstaskolan 88-02-01

> Till slut vill vi nämna att vi har nu erfarenheter av sammansatta klasser (åk 5 och åk 4) och har sett hur finska språkets status har sjunkit. Vi vill absolut inte anklaga våra svenska kollegor, för de är engagerade och arbetar hårt, utan ojämlikheten är inbyggd i själva systemet.[104]

Finska föräldrarna i Ärstaskolan framförde även sina tankar om barnens klass, årskurs 3. Föräldrarnas förslag var att deras barn skulle fortsätta att gå i samma klass i mellanstadiet och att svenskan skulle undervisas som främmande språk. Andra alternativet skulle vara som finska lärarna att barnen skulle hamna i en åldersblandad klass. Föräldrarna menade att deras barns klass fungerade bra och behöver därför inte splittras eftersom det var viktigt att se till barnens trivsel.[105]

> Invandrarbarn behöver ett positivt och stödjande klimat för att kunna utvecklas och för att kunna bygga upp en identitet, därför är det viktigt att kunna förhindra uppkomsten av situationer då upprepande och olösta konflikter stjäl både tid och energi från lärarna, så att undervisningen blir lidande.[106]

Ovanstående citat hänvisar till en skolkurator och finsk skolpsykolog efter att det skedda omdirigering av klasser i en grundskola. Om en hemspråksklass skulle få resurser från årskurs 1-9 skulle elevantalet vara tillräcklig. Under läsåret 86/87 formades två sammansatta klasser i Eskilstuna stadsområdet Skiftinge. Finska eleverna delades där hälften av eleverna fick övergå till Skiftingehus. Detta fortsatte även under läsåret 88/89 där skolledningen beslutade att en årskurs 3:a med finska elever skulle sammansättas med svenska eleverna.[107]

7.4 Sammanfattning av undersökningen

Båda parterna argumenterade för att utveckla de finska elevernas tvåspråkighet, men hade skilda åsikter om genomförandet. Finska föreningar och finska föräldrarna poängterade betydelsen av modersmålet vid inlärningen av svenska språket, därför underströk de vikten av finskundervisningen även i högstadiet. Dessa ansåg att barnen inte kunde undervisas utifrån att ha två modersmål, det vill säga få undervisningen på både finska och svenska. Eskilstuna skolstyrelse förklarade att finska eleverna behövde mer svenskundervisning eftersom eleverna kommer att möta svenska språket i högre utbildningar och på arbetsplatsen. Därför gav Eskilstuna skolstyrelsen de finska eleverna valmöjligheten att välja finska som tillvalsämne i högstadiet. Skolstyrelsen resonerade att berika tvåspråkigheten var utifrån att undervisa finska eleverna i båda språken.

8. Diskussion

8.1 Den interkulturella integrationen av sverigefinnarna

Integrationsbegreppet är ett begrepp som definierats på olika sätt i forskningen, men som på ett övergripande plan handlar om hur invandrare ska bli mer delaktiga i majoritetssamhället. I denna undersökning är majoritetssamhället Eskilstuna skolstyrelse och minoritetsgruppen är sverigefinnarna. Skutnabb - Kangas, som undersökt sverigefinnarnas utveckling av en egen identitet i Sverige, hävdar att det är minoriteten som ska anpassa sig eftersom de inte har lika mycket rättigheter i samhället som majoriteten. Det innebär att majoriteten inte ses som

[104] Skrivelse till KDN i Skiftinge, invandrarrektor, skolstyrelsen och länsskolnämnden" av Finska lärare på Ärstaskolan 88-02-01

[105] Skolledningen Skiftinge ro. KDN Skiftinge. Skolkontoret. Skolstyrelsen. Datum: 88-01-26

[106] Till KDN Skiftinge, invandrarrektorn Lars Sjöström, från Skolkurator och finsk skolpsykolog. Datum: 1988-02-16

[107] Till KDN Skiftinge, invandrarrektorn Lars Sjöström, från Skolkurator och finsk skolpsykolog. Datum: 1988-02-16

etnisk, men det gör minoriteten. Skutnabb - Kangas talar om en såkallad liberalt interkulturell integration, som innebär att minoritetens kultur blandas med majoritetens. I Eskilstuna kommun under 80 – talet försökte sverigefinnarna att anpassa sig samtidigt som de ville bibehålla sin egen kultur. De finska föräldrarna ville få igenom finsk undervisning även i högstadiet och därför argumenterade föräldrarna mot Eskilstuna skolstyrelses förslag var att de finska eleverna skulle få mer undervisning på svenska under högstadiet.

Resultatet av denna undersökning är att både Eskilstuna skolstyrelse, finska föräldrar och finska föreningar arbetade med Skutnabb - Kangas begrepp liberalt interkulturellitet eftersom alla tre aktörer försöker att verka för att barnen ska bli mer tvåspråkiga, men hur undervisningen skulle organiseras för att de finska eleverna skulle bli tvåspråkiga hade de olika uppfattningar om. Eskilstuna skolstyrelse fokuserade på att de finska eleverna skulle successivt få lära sig svenska eftersom svenskan var majoritetsspråket och eleverna skulle skolas in i det svenska systemet. Skolstyrelsen menade att eleverna behövde lära sig svenska eftersom eleverna skulle komma i kontakt med språket i exempelvis vuxenutbildning och i arbetslivet. Därför var det en förutsättning för de finska eleverna att lära sig svenska. Skolstyrelsen hade utvecklat en studiegång för finska eleverna, där de successivt skolas in för att lära sig svenska språket, från förskolan till grundskolans tidigare år skulle eleverna undervisas på finska för att sedan på mellanstadiet börja undervisas på svenska. Sedan skulle övergången till svenskan vara total på högstadiet och finska fick vara ett tillvalsämne.

Fokus för Eskilstuna skolstyrelse var att de sverigefinska eleverna skulle vara aktivt tvåspråkiga. De sverigefinska föräldrarna och de finska föreningarna argumenterade för mer finska under högstadiet eftersom eleverna när de började högstadiet visat sig ha svårt med svenskan, vilket ledde till sociala konsekvenser för eleverna. De finska eleverna kunde bli mer aggressiva och inte samspela med de svenska barnen. De finska föräldrarna menade att själva problemet låg hos skolan eftersom svenska språket var mer inriktat på att läras ut som modersmål och inte som ett främmande språk. Skutnabb - Kangas förklarar att majoritetssamhället kan påverka minoriteten särskilt när det kommer till minoritetsspråk eftersom de tillåts av majoriteten att använda sitt språk privat. När det kommer till att använda språket offentligt blir dem strukturellt påverkade eftersom invandraren måste bli mer tvåspråkig för att kunna accepteras. Med detta menar Skutnabb - Kangas att majoriteten fortsätter att inte förändra sig eftersom de är majoriteten i samhället och har överstyret. När det kom till argumentationerna med finska föreningar och finska föräldrar poängterade Eskilstuna skolstyrelse att man utgick från skollagar, förordningar och läroplan när man skulle utforma finska studiegången. Men Eskilstuna skolstyrelsen arbetade trots det även med att utveckla en tvåspråkig studiegång, det vill säga försöka berika båda finska och svenska språket.

Hansen, som undersökt den svenska invandrarpolitiken historiskt, förklarade att när det kommer till etnicitet i samhället, handlar det om att individerna inom båda kulturerna skulle kunna samarbeta tillsammans för att bli mer jämlika. Därmed kan de fungera bättre tillsammans i samhället. Peura däremot poängterade, i sin studie om sverigefinnarnas väg till att bli minoritetsgrupp, att villkoren för den etniska minoriteten och etniska majoriteten var olika eftersom minoriteten var förtryckta och behandlades ojämlikt av det resterande samhället. Resultatet av undersökningen var att finska föräldrarna ville att svenskundervisningen skulle bedrivas som främmande språk, det vill säga att fokusen skulle ligga främst vid finska språket. De finska föreningarna och de finska föräldrarna poängterade att svenskundervisning utgick från att svenskan var barnens modersmål, men i själva verket var detta orsaken till språkbristerna hos finska eleverna.

Försökte den sverigefinska minoritetsgruppen att påverka majoritetssamhällets språkundervisning för att kunna bli erkända som en minoritetsgrupp? Sverigefinska föräldrar och föreningar arbetade för att finska språket skulle få högre status i undervisningen. Hansen poängterade i sin forskning att ett sätt för invandraren att lära sig det svenska språket var genom modersmålet. Eskilstuna skolstyrelsen argumenterade även för att berika modersmålet. I detta var alla parter eniga, det vill säga att sättet att få eleverna att bli mer tvåspråkiga var genom modersmålet, därför hade Eskilstuna skolstyrelse utformat en finsk studiegång som skulle starta från tidig ålder, men sedan övergå till svenskspråkundervisning. Detta, poängterade skolstyrelsen i skrivelserna, var för att berika tvåspråkigheten, vilket inte skulle kunna utföras om det enbart var finskundervisning. Svenska språket var en del av detta och för att de finska barnen skulle förbättra sina språkkunskaper i svenska menade skolstyrelsen att det skulle implementeras i tidig ålder. Men finska föreningar och finska föräldrar var emot detta eftersom de ansåg att när de finska barnen började högstadiet hade svårt med svenskan och att direkt övergå till svenskundervisning påverkade barnen till det negativa. Konsekvenserna menade denna sida var att barnen kunde få sociala problem som kunde visa sig i form av sämre interaktion med de svenska barnen på grund av språksvårigheter i svenskan.

Peura poängterar att etnisk tillhörighet i samhället uppkommer i interaktion med andra kulturer, bland annat var detta orsaken till att sverigefinnarna upptäckte att de hörde till en speciell grupp. Berodde problemen i klassrummet på att finska elever kände mer tillhörighet till den egna etniska gruppen och därför hamnade utanför? Eller var orsaken svårigheter i svenska språket, vilket kunde leda till att eleverna hade kommunikationssvårigheter? De finska lärarna poängterade att eleverna kunde få svårt med sin identitet eftersom de behärskade två språk och kunde få svårt med att identifiera sig med ett av språken. Föräldrarna argumenterade för att lärarna hade direkta ansvaret för att inte ge något av språken högre status. Kan detta leda till problem inom den interkulturella integrationen eftersom interkulturalitet innebar att olika kulturer blandas? Invandrarrektorn i Eskilstuna lyfte fram problemen med den finska sammanhållna klassen, där det var två lärare i ett och samma klassrum. Han poängterade att eftersom lärarna inte hade lika goda kunskaper i det andra språket kunde det leda till problem eftersom eleverna kunde grupperas efter språkkunskapsnivåer. Detta kunde i sin tur leda till att eleverna fick problem i högstadiet på grund av dålig sammanhållning.

8.2 Den strukturella integrationen av sverigefinnarna

Strukturell integration innebar, enligt Bunar, att invandraren blir en del av samhällets sociala nätverk, ekonomi och även politik. En av mina frågeställningar var hur sverigefinnarna integrerades strukturellt av Eskilstuna skolstyrelsen? I Eskilstuna fanns det finska föreningar som finska lärarföreningar och finska hem- och skolaföreningen. Dessa föreningar arbetade för att kunna få igenom mer finskundervisning i högstadiet. Föreningarna kunde agera som språkrör för de finska föräldrarna gentemot Eskilstuna skolstyrelse. De finska föräldrarna kunde alltså vända sig till föreningarna med sina argument angående skolfrågan. Men hur fungerade den strukturella integrationen i praktiken? Fick sverigefinnarna möjlighet att påverka hur undervisningen utformades i Eskilstuna?

Lainio har i sin forskning, om acceptansen av minoritetsspråken, undersökt om integrering innebar att minoritetssamhället skulle anpassa sig efter majoriteten. I min studie är sverigefinnarna minoritetsgruppen som skulle anpassa sig i majoriteten. De finska föreningarna framförde sina argument till sociala nätverk som föräldrar och lärare för finska klasserna, men kopplade även till skollagar och till forskning. Den forskning föreningarna hänvisade till menade att modersmålet var vägen till tvåspråkighet, det vill säga goda

kunskaper i modermålet ledde till att ungdomarna kunde lära sig svenska. Föreningarna fick även uppbackning från finska Sörmlands- och Östergötlands distrikt, vilka framförde sina argument i form av resolutioner till Eskilstuna skolstyrelse. Distrikten poängterade att den svenska skolan skulle arbeta mer med att förbättra finska språket. Lainio poängterade i sin forskning att sverigefinnarna arbetade med att ge finska språket högre status i det svenska samhället, det vill säga majoritetssamhället. Sverigefinnarna hänvisade till att i Finland var svenska språket ett officiellt språk som var lagskyddad, men i Sverige hade finska språket inga rättigheter. Distrikten ansåg att hemspråksundervisningen i finska, skulle vara obligatorisk. Detta var ett sätt att ge finska språket högre status och få det att bli en integrerad i svenska samhället. Samtidigt som de ville få igenom obligatorisk hemspråksundervisning påpekade de även att undervisningen i finska skulle underlätta för finska eleverna att lära sig svenska. Detta kan vara en indikation på att sverigefinnarna använde svenska språket som ett argument att kunna få igenom finskundervisning i högstadiet.

Hansen visade att invandrarutredningen under 1970-talet ledde till mer rättigheter för invandrare i svenska samhället. Målet var att olika kulturer skulle kunna arbeta samexistera. Detta var en form av strukturell integration från majoritetssamhällets sida. Fanns denna ambition till samarbete i Eskilstuna kommun under 1980–talets skoldebatt? De finska föreningarna hänvisade till lagarna under denna tid, exempelvis till det nordiska samarbetsavtalet som gav dem kulturell gemenskap. Enligt det nordiska samarbetsavtalet fick grannländerna förmåner, som till exempel att kunna undervisas i sitt modersmål. Detta var ett sätt att integrera grannländerna, där de fick behålla delar av sin kultur och sitt språk.

Representanter från de finska föreningarna fick möjlighet att komma med synpunkter och vara med vid utvecklingen av finska klasser, vilket innebär att de finska föreningarna var integrerade strukturellt i och med sitt deltagande. Men Eskilstuna skolstyrelse poängterade att de måste följa lagar och förordningar och att de därför inte kunde införa finska klasser i högstadiet. Problemet med den strukturella integrationen var att de finska föreningarna och skolstyrelsen inte kunde komma överens gällande frågan om utformningen av de finska klasserna. Skolstyrelsen svar på kritiken var att det i högstadiet var väsentligt att de finska eleverna fick lära sig svenska eftersom eleverna annars kunde få svårigheter senare i livet, i gymnasiet och i arbetslivet. De finska föreningarna underströk i stället vikten av modersmålet för vidare utveckling av tvåspråkigheten. Min slutsats är att föreningarna och föräldrarna både inkluderades och exkluderades av Eskilstuna skolstyrelse. Kunskaper i svenska språket var ett medel för att kunna inkluderas i majoritetssamhället, i interaktionen med svenska elever, fortsatt utbildning och i arbetslivet. Exkludering kom i form av att sverigefinnarna ville ha mer finskundervisning i högstadiet, men de exkluderas eftersom skolstyrelsen lyfte fram svenska språket i högstadiet. Men samtidigt inkluderades sverigefinnarna strukturellt eftersom deras argument fördes fram i diskussionerna i Eskilstuna skolstyrelse.

9. Sammanfattning

Mitt syfte var att undersöka skoldebatten mellan sverigefinnar och Eskilstuna skolstyrelsen under 1980-talet angående finska klasser i högstadiet. Finska föreningarna och finska föräldrarna argumenterade för finska klasser för att utveckla elevernas tvåspråkighet, eftersom det var genom modersmålet man kan lära sig ett annat språk. Eskilstuna skolstyrelse höll med, men argumenterade för att barnen behövde lära sig svenska för att i längden kunna integreras i högre utbildningar och i arbetslivet. Jag utgick från tre frågeställningar: hur debatterade Eskilstuna skolstyrelse om den sverigefinska minoritetsgruppens krav om finsk hemspråksundervisning, hur debatterade sverigefinska föräldrar tillsammans med finska föreningar om Eskilstuna skolstyrelses utformning av hemspråksundervisning och slutligen

vilka konflikter uppstod mellan parterna gällande finsk hemspråksundervisning? Min främsta utgångspunkt var integrationen av sverigefinnarna i skoldebatten, därmed fokuserade jag mig på två teoretiska utgångspunkter: strukturell och liberal interkulturell integration.

Eskilstuna skolstyrelse verkade för mer svenskundervisning för att berika de finska skolbarnens tvåspråkighet. Skolstyrelsen menade att om barnen inte lärde sig svenska kunde dessa exkluderas från samhället, det vill säga på grund av språksvårigheter. Svenskan var ett sätt att integreras i samhället eftersom det är majoritetsspråket. Men skolstyrelsen arbetade samtidigt med att integrera sverigefinnarna. Integrationen kom i form av att utforma en studiegång för de finska eleverna. Studiegången utgick från finska språket från lågstadiet till mellanstadiet och övergick successivt till svenska under denna period. Studien visar att Eskilstuna skolstyrelse använde modersmålet för att kunna integrera interkulturellt, det vill säga blanda båda kulturerna. Detta kom i form av hemspråksundervisning som tillät sverigefinnarna att få möjlighet för fler finskundervisning. Skolstyrelsen försökte integrera sverigefinnarna genom att låta finska språket vara ett tillvalsämne i högstadiet, det vill säga sverigefinnarna fick möjlighet till att kunna välja. Men de sverigefinska föräldrarna och finska föreningarna ville få igenom finska klasser i högstadiet eftersom de ansåg att de finska skolbarnen skulle få språksvårigheter i högstadiet på grund av en för tidig övergång till svenskundervisning. De huvudsakliga argumenten var att barnen kunde exkluderas eftersom de inte kunde tala svenska och därför borde man utgå mer från finska vid undervisningen i svenska. Denna process skulle inte enbart vara i tidigare åldrar, utan även i högstadiet. När det kommer till den interkulturella integrationen kunde sverigefinnarna samtidigt exkluderas och inkluderas i svenska majoritetssamhället. Studien visar även att exkluderingen kom i form av att sverigefinnarna själva arbetade aktivt med att få igenom finska språket, bland annat genom att de finska eleverna gick ut i strejk år 1981. Men samtidigt försökte sverigefinnarna inkludera sig i majoritetssamhället genom att poängtera att finska språket var vägen till att lära sig svenska språket. Lagar och skolförordningar påverkade skolstyrelsens beslut med att tillåta mer finskundervisning i högstadiet. Exempelvis halverades finskundervisningen år 1985, vilket inte var till finska föreningarnas fördel, finska föreningarna trots allt inte var fullt integrerade strukturellt. Användes svenska språket som en social kategorisering av sverigefinnarna och var det minoritetsgruppen som formade kategoriseringen eller majoritetssamhället?

Käll- och litteraturförteckning

Otryckta källor

Eskilstuna skolstyrelsen. Protokoll Sf-konferens 1975-09-10

Eskilstuna skoldirektionen. Invandrarundervisning. 1979-12-20

Handledning sammanhållna klasser. Eskilstuna i juni 1980

Skoldirektionen, invandrarexpeditionen. 81-03-25

Skoldirektionen, invandrarexpeditionen. 81-05-12

”Probleminventering.” Finska och svenska lärarnas åsikter om problem som förekommer i sammanhållna klasser. Nov. 1980.

Eskilstuna Nyforsskolan, föräldramöte, 19810120 Skrivelse till Invandrarrektorn.

Eskilstuna SfiL 1980-11-19 ”*Tvåspråkighet som målsättning för finska klasser?*”

Förvaltningsenhet: skoldirektionen. Avdelning: Invandrarexpeditionen. Ärende: Undervisning i helklass. Datum: 1981-03-04

Eskilstuna kommun. Skolförvaltningen. Svar på skrivelse från finska hem- och skolaföreningen. Datum: 1981-03-13

Eskilstuna finska hem- och skolaförening och l Eskilstuna finska lärarföreningen. Skrivelse till Skolstyrelsen. 1981-03-13

Sveriges finska lärarförening. Vårmötet 1981-04-04. Eskilstuna. Pressmeddelande.

Skrivelse till skolstyrelsen från Finska hem- och skolaförening, Eskilstuna finska förening och Eskilstuna lärarförening.

Avdelning: Skoldirektionen. Datum: 81-05-27. Ärende Undervisning av finska invandrarelever.

Frånvaro i finska klasser 1981-05-12 (Strejkdag) Bilaga

Eskilstunas Finska Lärarförening till Länsskolnämnden i Södermanlands län. Skrivelse Länsskolnämnden i Södermanlandslän. Kopia för kännedom till skolstyrelsen i Eskilstuna kommun. 810514. Dnr 152/81 A 4.”Svar på skrivelse om undervisning av elever med finska som modersmål ”Till Eskilstuna finska lärarföreningen. Kopia för kännedom till Skolstyrelsen i Eskilstuna kommun.

Eskilstuna Skolstyrelse. Sammanträdesprotokoll. Sammanträdesdatum: 1981-11-02. Blad. 534. Arbetsutskottet. Delges till 2 ex Södermanlands - Östergötlands distrikt av Riksförbundet. Finska föreningar + handling

Uttalande till Skolstyrelsen i Eskilstuna kommun från Finska hem och skola föreningen och SfiL. 84.04.25

Interpellationssvar. Eskilstuna kommun. Kommunfullmäktige, kommunstyrelsen. 82-01-11. Diarienr:1982.78. Diarieplanbeteckning:005.669. Skolstyrelsens ordförande Birger Ludvigsson. Skrivet 22 mars 1982

Förvaltningsenhet: Skolförvaltningen. Ärende: Förslag på svar på skrivelse från finska hem- och skolaföreningen. Handläggare: Lars Elfving. Datum: 84-05-11

Till skolstyrelsen Eskilstuna. 25 mars 1985.

Till Jan-Erik Andersson kommunstyrelsen Eskilstuna kommun. Datum: 1985/09. Finska hem- och skolaföreningen. Eskilstuna Finska Föreningen. Torshälla Finska förening. Riksförbundet Finska lärarna i Sverige

Förvaltningsenhet: Skoldirektionen. Avdelning: invandrarexpedition. Ärende: Förslag till svar på finsk skrivelse 19/3-85. Handläggare: Lars Sjöström (Invandrarrektor)

Södermanlands- Östergötlands distrikt av RFFS. Resolution. 1985. 04.23 Skrivelse till Skolstyrelsen Eskilstuna.

Förvaltningsenhet: Skoldirektionen. Handläggare: I Söderberg/Lars Sjöström. Ärende: Organisation av undervisning för finska elever i kommunen. Citat: Blad.

Skrivelse till KDN i Skiftinge, invandrarrektor, skolstyrelsen och länsskolnämnden av Finska lärare på Ärstaskolan 88-02-01

Skolledningen Skiftinge ro. KDN Skiftinge. Skolkontoret. Skolstyrelsen. Datum: 88-01-26

Till KDN Skiftinge, invandrarrektorn Lars Sjöström, från Skolkurator och finsk skolpsykolog. Datum: 1988-02-16

Offentligt tryck

Virta, Erkki(SOU 1983:57) *Språkligt tänkande, tvåspråkighet och undervisning av minoritetsbarn. En litteraturstudie över vissa teorier och forskningsresultat publicerad av språk- och kulturarvutredningen i anslutning till dess huvudbetänkande Olika ursprung – Gemenskap i Sverige.* Liberförlag: Stockholm

Förordning (1980:74) om mål och riktlinjer i 1980 års läroplan för grundskola

Nordiska samarbetsavtalet. Nordstedts tryckeri Stockholm 1980.

Litteratur

Björklund, Krister nr.2, år 2010, s. 37, *Siirkolaisuus – Migration*

Boveri, Karin (2002) *Välfärdsstaten i det mångkulturella samhället.* Acta Universitatis Upsaliensis: Uppsala

Hansen, Lars-Erik (2001) *Jämlikhet och valfrihet. En studie av den svenska invandrarpolitikens framväxt*. Almqvist & Wiksell International: Stockholm

Hyltenstam, Kenneth (red.) (1999) *Sveriges sju inhemska språk – ett minoritetsspråksperspektiv*. Lainio, Jarmo, *Språk, genetik och geografi – om kontinuitetsproblematiken och debatten om finska som minoritetsspråk*. Studentlitteratur: Lund

Peura, Markku & Skutnabb – Kangas, Tove (red.)(1994) *Man kan vara tvåländare också… Sverigefinnarnas väg från tystnad till kamp*. Peura, Markku, *Uppkomsten av en etnisk minoritet – sverigefinnarnas mobilisering och motstånd.* Östra Nylands Tryckeri AB. Sverigefinländarnas arkiv

Peura, Markku & Skutnabb - Kangas, Tove (red.) (1994) *Man kan vara tvåländare också… Sverigefinnarnas väg från tystnad till kamp*. Skutnabbb - Kangas, Tove, *Sverigefinnar förhandlar om etnisk identitet (1)*. Östra Nylands Tryckeri AB. Sverigefinländarnas arkiv

Sillanpää, Joonas(2004) *Den sverigefinska minoritetens aktiviteter i finska föreningar – Eskilstuna finska föreningsaktiviteter.* Jarmo Lainio (red.) Gammalt och nytt om sverigefinnar och finskt i Sverige. Repro, Mälardalens högskola, Eskilstuna

Skolverket, *Läroplan för gymnasieskolan 2011, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen*. s. 11

Svanberg, Johan (2010) *Arbetets relationer och etniska dimensioner. Verkstadsföreningen, metall och esterna vid Svenska Stålpressnings AB i Olofström 1945-1952*. Intellecta Infolog, Göteborg

Ålund, Aleksandra (1984) *Skyddsmurar- etnicitet och klass i invandrarsammanhang*. Liberförlag: Stockholm.

Elektroniska källor

www.eskilstuna.se sökord: Eskilstuna skolstyrelse kl:13.13, 10/10 – 2011

www.ne.se sökord: integration kl: 15.54, 10/10 -2011

www.ne.se sökord: interpellation kl: 17.41, 1/12-2011